

Asia

EU:n kauppaministereiden epävirallinen videokokous

Kokous

EU:n kauppaministerien epävirallinen videokokous 09.11.2020

Kauppaministereiden kokous oli ensimmäinen EU-ministerikokous Yhdysvaltojen vaalien jälkeen. Varovaista toiveikkuutta jatkosta samalla, kun tiedostetaan, etteivät muutokset kauppapolitiikan sisällössä välttämättä suuria. EU panostaa myönteiseen agendaan, mutta samalla on pyrittävä löytämään ratkaisuja myös kauppaerimielisyyksiin. EU:n teräksen suojatoimet esillä tämän asiakohdan alla.

Kauppapoliittisen tarkastelun sidosryhmäkonsultaatiot päättyvät 15.11. ja komissio antaa tiedonannon alkuvuodesta 2021. Komission ajatukset WTO:n uudistamiseksi ja prioriteeteiksi saivat jäsenmaiden tuen.

Tilannekatsaus EU:n ja Kiinan investointisopimusneuvotteluihin. Komissaari peräänkuulutti poliittista päätöstä siitä, milloin sopimus on riittävän tasapainoinen.

Muissa asioissa katsaus lainsäädäntöaloitteisiin.

1. Kauppasuhteet Yhdysvaltojen kanssa ml. tilanne teräksen suojatoimissa

Kauppakomissaari Dombrovskis piti keskustelua Yhdysvaltojen vastikään pidettyjen vaalien valossa ajankohtaisena. Yhdysvallat on EU:n tärkein kaupp- ja investointikumppani. Biden on todennut useampaan kertaan olevansa allianssien ja multilateraalisen järjestelmän tukija.

Aikaisemman mandaatin pohjalta EU jatkaa myönteisen agendan parissa. Lisäksi voidaan yrittää edistää EU:n tulevan kauppastrategian mukaisia vihreän kasvun ja digitalisaation tavoitteita. Samalla pyritään selvittämään, onko mahdollisuuksia syventää entisestään suhteita, mm. sääntelypuolella. Rajallisesta tullipaketista on päästy sopuun, ja siihen pyritään saamaan neuvostolta vihreää valoa ennen vuoden loppua.

Myönteisen agendan ohella EU:n on pyrittävä löytämään ratkaisuja unionin ja Yhdysvaltojen välisiin kauppaerimielisyyksiin. Boeing-riidassa EU asettaa WTO:n oikeuttamat vastatoimet 10.11. Ne tasapainottavat tilannetta Yhdysvaltojen suuntaan (Airbus-tullit ovat olleet voimassa syksystä 2019 lähtien). Pidemmän aikavälin ainoa mahdollinen ratkaisu on päästä neuvottelutulokseen lentokonetukien kv. säännöistä. EU on valmis keskeyttämään tullien soveltamisen välittömästi, kun Yhdysvallat keskeyttää omansa.

Jatkossa yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa voidaan tehdä myös kaupan ja teknologiaan liittyvissä kysymyksissä. Myös WTO-kysymyksissä yhteistyö olisi hyödyllistä. Vastaavasti digipalvelujen vero (DST) hiertää jatkossakin suhteita. EU pyrkii löytämään asiassa globaalin ratkaisun [OECD:n puitteissa] vuoden 2021 puoliväliin mennessä.

Asiakohdassa käsiteltiin myös EU:n teräksen suojatoimia. Dombrovskis totesi, että ne olivat onnistuneet vähentämään tuontia EU-alueelle tavoitteiden mukaisesti. Suojatoimet ovat päättymässä ensi vuoden kesäkuun loppuun. Tilannetta seurataan edelleen. Suojalausekkeen käytön jatko edellyttää WTO-tarkastelun kestävää tilannearviota.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa heijastui yleisesti varovaista toiveikkuutta Yhdysvaltojen hallinnon vaihtumisesta. Bidenin monenvälistä yhteistyötä, alliansseja ja ilmastomuutoksen vastaista työtä korostaneita kommentteja pidettiin lupaavina. Samalla monissa puheenvuoroissa muistutettiin, että Bideninkin hallinnon kansainväliseen kaupan liittyvissä ajatuksissa oli protektionistista sävyä mm. Buy American -tavoitteiden ja amerikkalaisen teollisuustuotannon vahvistamisen seurauksena. Jäsenmaat pitivät tärkeänä, että Yhdysvaltojen kanssa pyritäisiin yhteistyöhön ja myönteisen agendan edistämiseen niin kahdenvälisesti kuin monenvälisestikin. Lähes kaikissa puheenvuoroissa painotettiin neuvotteluratkaisua lentokonevalmistajien riidoissa. Komission esitys Boeing-vastatoimista sai laajan tuen, mutta monet korostivat, että vastatoimien yhteydessä tulee antaa vahva signaali valmiudesta neuvotella.

Teräksen osalta kuultiin lukuisia puheenvuoroja EU:n terässektorin tukemiseksi. Kaikkia vaihtoehtoja, jotka mahdollistaisivat sektorin tukemisen myös kesäkuun 2021 jälkeen, on tutkittava. Toisaalta vastakkaisiakin puheenvuoroja kuultiin. Suojatoimien jatkamista pidettiin ongelmallisena mm. todennäköisesti asetettavien vastatoimien vuoksi. Toimien WTO-yhdenmukaisuutta korostettiin. Suojatoimien jatkamista tulisi harkita tarkkaan.

Suomi korosti puheenvuorossaan, että Yhdysvallat on edelleen EU:n tärkein kaupp- ja investointikumppani. Tämän suhteen kehittämistä ja syventämistä on jatkettava, vaikka vain pienin askelin. Suomi tuki komission ponnisteluja sopia vuosikausia kestänyt Airbus/Boeing-kiista. On molempien etu, että lentokonetuista päästään yhteisymmärrykseen. Olemme kuitenkin koko ajan sanoneet, että EU:n on tarvittaessa oltava valmis puolustamaan etujaan WTO:n sääntöjen mukaisesti. Toivottavasti EU:n vastatoimet lopultakin tuovat Yhdysvallat neuvottelupöytään. Terästeollisuuden tilanne on vaikea, ja huononee koronapandemiankin takia. Jos epäreiluja kauppatapoja esiintyy ja kun kriteerit täyttyvät, kaupan suojatoimia on käytettävä tehokkaasti. Keskustelu suojatoimien jatkosta on aloitettava. On erityisesti harkittava suojatoimille asetettavia kriteerejä ja minkälaisia seuraamuksia toimien jatkolla olisi.

2. Kauppapoliittisen tarkastelun tilanne ja WTO:n näkymät

Kauppakomissaari Dombrovskis kertoi kauppapolitiikan tarkastelua koskevissa julkisissa konsultaatioissa jo saadun yli 200 kontribuutiota sidosryhmiltä. Komissio aikoo antaa kauppapoliittisen tiedonannon alkuvuodesta 2021. Uusi kauppastrategia tarvitaan tilanteessa, jossa monenvälinen järjestelmä on kriisissä ja kohdataan ilmastomuutoksen ja pandemian kaltaisia haasteita. Konseptina on avoin strateginen autonomia. Prioriteetit on määriteltävä tarkemmin konsultaatioiden päättymisen jälkeen, mutta tähän mennessä saatujen vastausten perusteella erottuvat seuraavat: sääntöpohjainen monenvälinen järjestelmä, digitaalinen ja vihreä siirtymä, EU:n sääntelyyn liittyvän vaikuttavuuden parantaminen, avainsuhteet Yhdysvaltoihin ja Kiinaan mutta myös Afrikkaan ja naapurustoon sekä epäreilujen kaupakäytänteiden vastaisen toiminnan vahvistaminen. Kauppa ja sukupuoli (*gender*) on tärkeä tema.

WTO:n uudistamisen osalta komissaari katsoi, että ensin on keskityttävä aiheisiin, joissa voidaan saavuttaa edistystä ennen WTO:n seuraavaa ministerikokousta. Näihin lukeutuvat kalastustukien reformineuvottelut, kauppa ja ilmasto, kauppa ja terveys, sähköinen kauppa, palveluiden kotimainen sääntely, investointien helpottaminen ja pk-yritysten asemaa parantava paketti. WTO:n uudistamisessa pidemmän aikavälin tavoitteita ovat tasavertaiset toimintaedellytykset ja institutionaalinen uudistaminen. Pysyvistä kaksipuolaisista riitojenratkaisujärjestelmästä tarvitaan ratkaisu.

Lisäksi komissari antoi tilannekatsauksen WTO:n kalastustukien neuvotteluihin ja selosti aloitteita kaupasta ja ilmastosta sekä kaupasta ja terveydestä. Jälkimmäisessä tavoitteena on osoittaa WTO:n relevanssi pandemian kannalta ja korottaa markkinoiden säilyttämistä avoimina.

Dombrovskis totesi WTO:n pääjohtajan valintaprosessista, että WTO:n yleisneuvoston 9.11. suunniteltu kokous oli siirretty eteenpäin. Yhdysvallat vastustaa edelleen Nigerian ehdokkaan nimitystä ja Etelä-Korean ehdokas on edelleen mukana. EU:n on jatkettava tukeaan prosessille, jossa yleisneuvoston puheenjohtaja on ilmoittanut Nigerian ehdokkaan saaneen eniten kannatusta.

Kauppapolitiikan tarkasteluun liittyen **jäsenmaiden** kommentteissa kuultiin vahvoja puheenvuoroja markkinoiden avoimuuden puolesta. Tuotiin esiin, että yleisesti tuotantoketjut ovat toimineet pandemiatilanteessakin hyvin, eikä pandemiaa pidä käyttää tekosyynä protektionismin lisäämiseen. Samalla kun huolehditaan tuotantoketjujen resilienssistä, on kuitenkin panostettava omaan tuotantokapasiteettiin ja strategiseen varastointiin. Todettiin, että kaupalla on tärkeä rooli pandemiasta toipumisessa ja haasteisiin vastaamisessa. Tuotiin esiin myös, että kaupan suojainstrumentteja olisi käytettävä faktoihin pohjautuen ja vain silloin, kun siihen on aito tarve. Useat jäsenmaat korostivat kestävän kehityksen agenda ja vihreän kauppapolitiikan tärkeyttä.

Komission ajatukset WTO:n uudistamiseksi ja prioriteeteiksi saivat jäsenmaiden tuen. WTO:n pääjohtajan valintaprosessi nousi esiin muutamissa puheenvuoroissa.

EU:n ja Mercosurin välillä neuvoteltu vapaakauppasopimus nousi myös keskustelussa esiin. Käytetyissä puheenvuoroissa korostettiin sopimuksen geopolittista merkitystä. Sopimuksella katsottiin olevan hyödyllinen vaikutus talouden toipumiseen. Toisaalta katsottiin, että sopimuksen tehokas toimeenpano on voitava varmistaa ennen sen ratifioimista ja että on varottava etenemästä liian nopeasti, jotta koko sopimus ei kaadu.

Suomi korosti puheenvuorossaan tarvetta pitää EU jatkossakin avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. Pandemiakriisin jälkeistä kestävästä taloudellista elpymistä tulisi edistää WTO:n kautta. EU:n tulee olla aktiivinen WTO:n tulevan ministerikokouksen valmisteluissa. Tuemme EU:n ponnisteluja WTO:n uudistamiseksi. Suomen mielestä tuloksia tulisi saada erityisesti kalastustuissa, sähköisessä kaupassa, palvelujen kotimaaisessa sääntelyssä. Lisäksi tulisi päästä eteenpäin terveyttä ja ilmastoa koskeissa aloitteissa. WTO:n perustavaa laatua olevien periaatteiden, MFN:n ja kansallisen kohtelun, turvaaminen on keskeistä. Tasavertaisten toimintaedellytysten turvaaminen on pidemmän aikavälin tavoite. Ottawan ryhmä on todennäköisesti keskeinen väylä reformien ajamiseksi, mutta Yhdysvallat olisi pidettävä mukana, samoin kuin Kiina.

3. Kauppasuhteet Kiinan kanssa, erityisesti investointisopimusneuvottelut

Kauppakomissaari Dombrovskis luonnehti investointisopimuksesta käytyjen neuvotteluiden edenneen pitkälle markkinoillepääsyn, tasapuolisten kilpailumahdollisuuksien ja kestävän kehityksen osalta. Markkinoillepääsyssä Kiinan tarjous ei kuitenkaan ole vielä tyydyttävä. Myös kestävän kehityksen luvussa on vielä puutteita. Dombrovskisin mukaan olisi tehtävä poliittinen päätös yhtäältä siitä, ovatko sopimuksen yleinen tasapaino ja markkinoillepääsyn laajuus hyväksyttävissä, ja toisaalta

siitä, minkä verran on ylipäätyäkään mahdollista edistyä ja mikä on hyväksyttävissä kestävä kehityksen suhteen.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa kaivattiin yleisesti parempaa markkinoillepääsytarjousta Kiinalta. Sopimuksen sisältöä pidettiin tärkeämpänä kuin aikataulua. Sijoitussuojan merkitystä korostettiin osassa puheenvuoroja. Myös poliittiset näkökohdat, kuten ihmisoikeudet ja uiguurien tilanne, nousivat esiin.

Suomen puheenvuorossa tuotiin esille tarve yhtenäiseen Kiina-politiikkaan ja taloussuhteen tasapainottamiseen. Kiinan tulisi avata markkinoitaan ja antaa tasavertaiset kilpailumahdollisuudet kaikille yrityksille. Investointisopimusneuvotteluissa on saavutettu hyvää edistystä, mutta markkinoillepääsy ei ole vielä tyydyttävällä tasolla. Mikäli tätä saadaan parannettua ja samalla saadaan merkityksellinen tasavertaisten kilpailuedellytysten ja kestävä kehityksen paketti, sopimuksen tekemistä pitäisi harkita. Suomen kannalta merkityksellisessä paketissa pitäisi olla kunnianhimoisia sitoumuksia televiestinnässä ja tietotekniikkapalveluissa. EU:n tulee pitää kiinni arvoistaan ja samaan aikaan sen tulee vahvistaa sisämarkkinoita, parantaa kilpailukykyä ja reilua kilpailua markkinoilla. Kiinan haasteeseen vastaamisen ei tulisi kuitenkaan johtaa EU:ta protektionistisempaan suuntaan.

4. Muut asiat: tilannekatsaus lainsäädäntöaloitteisiin

Puheenjohtaja selosti lainsäädäntöaloitteiden tilannetta ja nosti esiin täytäntöönpanoasetuksen muutoksen, kaksikäyttötuotteita koskevan asetuksen muutoksen ja Länsi-Balkanin kauppahelpotusten jatkon.

Komissaari Dombrovskis nosti esiin lisäksi neljännen vuosikertomuksensa vapaakauppasopimusten toimeenpanosta, joka julkaistaan lähiaikoina. Sijoitusten seurantaa koskevan asetuksen toimeenpano alkoi 11.10. ja ensimmäiset ilmoitukset sen perusteella on tehty. Lopuksi hän otti esille kansainvälisten julkisten hankintojen instrumentin (IPI) ja peräänkuulutti asetuksen käsittelyn nopeuttamista.

Suomen edustajat

Ministeri Ville Skinnari, osp Ilkka-Pekka Similä, UM/TUO-01, yp. Pasi-Heikki Vaaranmaa, UM/TUO-10, ln. Melissa Säilä, EUE ja ln. Petteri Kotilainen, EUE

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	kauppapolitiikka, Kiina, riitojenratkaisu, Transatlanttiset suhteet, WTO, Yhdysvallat UM
----------------------------	--

Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SM, STM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM
----------	---